

HAND-OUT TRAINING OMGAAN MET ONGENUANCEERDE UITSPRAKEN

Stichting Musea en
Herinneringscentra

40
45

DIT PRODUCT IS TOT STAND GEKOMEN DOOR DE KWALITEITSIMPULS EDUCATIE VAN SMH 40-45, MET MIDDELEN VAN VWS

KwaliteitsImpuls Educatie

KWIE

Stichting Musea en Herinneringscentra 40-45 (SMH) heeft van januari 2018 tot januari 2020 het programma 'KwaliteitsImpuls Educatie' (KWIE) doorgevoerd. In dit programma werkten de veertien instellingen samen, de resultaten wil SMH graag delen met de gehele sector. De producten van de KWIE zijn ontwikkeld ter verbetering van de educatieve kwaliteit.

Stichting Musea en Herinneringscentra **40**
45

HAND-OUT TRAINING OMGAAN MET ONGENUANCEERDE UITSPRAKEN

**Training gegeven op 16 oktober 2019
door ProDemos, Huis voor Democratie en
Rechtsstaat**

Aanleiding

De training Omgaan met ongenueanceerde uitspraken is een training die aan medewerkers van ProDemos en aan MBO-docenten werd aangeboden door de afdeling Educatie van ProDemos. Tijdens de KwaliteitsImpuls Educatie is ProDemos al vaker zijdelings betrokken geweest bij expertmeetings en andere bijeenkomsten. De behoefte van de werkgroep Vrijwilligers lag in het concretiseren van tips over hoe om te gaan met ongenueanceerde uitspraken die in de SMH-instellingen werden gedaan. ProDemos is gevraagd een training op maat te geven om de educatoren en vrijwilligerscoördinatoren van de SMH-instellingen waarbij er bewust werd ingegaan op de eigen rol voor de groep, meer zelfbewustzijn creëren en concrete handvatten krijgen voor in de eigen instelling.

Pedagogische uitdagingen

Binnen een groep zijn er verschillende soorten pedagogische uitdagingen:

- Truth-claims van leerlingen
- Uitspraken die persoonlijk kunnen raken
- Oververhitting tijdens een discussie
- Leerlingen die niet luisteren of weinig respect tonen voor andermans mening
- Onpartijdig opstellen
- Je mannetje staan als je weinig van een onderwerp weet
- Omgaan met onverwachte vragen of botte opmerkingen
- Omgaan met zelfcensuur of apathie bij leerlingen

Hoe hier mee om te gaan? Ieder heeft zijn eigen methodes. Vaak helpt het al om door te vragen over waarom iemand iets zegt.

Publiek en Coulissen

Creëer met elkaar een heldere en professionele schoolcultuur waarin met elkaar dilemma's besproken worden en samen gezocht wordt naar oplossingen, nieuwe mogelijkheden of verbeteringen. Dit kan door in de 'coulissen' te bepalen wat gangbaar is binnen de instelling en wat niet. In de coulissen kunnen collega's een professionele feedback geven. Zo is naar het publiek toe ook duidelijk dat er als één team gehandeld is en iedereen op de hoogte is van hoe er gehandeld is.

Stoplichtopdracht

Om een overzicht krijgen van wat collega's of vrijwilligers wel of niet te ver vinden gaan, kun je de stoplichtopdracht doen. Stop in een envelop verschillende strookjes met uitspraken die van toepassing zijn op de werkplek. Laat mensen dan in duo's de uitspraken indelen. Groen is onprettig, oranje is onfatsoenlijk en rood is onaanvaardbaar. Bespreek met de groep na waarom mensen een bepaalde uitspraak in een categorie hebben ingedeeld. Zo kan er ook naar aanleiding van de uitspraken bekeken worden hoe daar op gereageerd zou worden als groep.

Beginsituatie

Het is belangrijk om te weten wat de beginsituatie van een groep is. Hebben zij bepaalde achtergrondkennis of hebben ze een erg sterke mening? Wat voor sfeer is er en hoe staan zij tegenover het onderwerp. Ook belangrijk is om te weten in welk kader zij een bezoek brengen. Dit allemaal kan van invloed zijn op het verloop van het bezoek. Dit is in het begin te peilen door te spreken met een begeleider of om van te voren informatie in te winnen.

Judo of Karate

Voor veel opmerkingen kan de Judo- of Karatemethode toegepast worden. Dit is een manier waarop je reageert op opmerkingen. Judo wil zeggen dat je eerst een beetje meebeweegt met degene die de opmerking maakt en vervolgens daarmee wel laat merken dat het niet helemaal oké is wat er gezegd is. Let op: een Judo-reactie hoeft niet altijd een grap te zijn.

De karatemethode wil zeggen dat er een reactie gegeven wordt waarbij duidelijk een halt toegeroepen wordt aan de actie. Let op: dit hoeft niet altijd boos te zijn. Er kan ook simpelweg

aangegeven worden dat er niet op ingegaan wordt of dat het niet gepast is. Goed om te weten is dat er geen goed of fout is. Vrijwel elke opmerking kan op beide manieren aangepakt worden. Het ligt aan de situatie en waar u als persoon voor kiest.

Docentrollen

Er zijn verschillende docent- of begeleidersrollen:

De Facilitator	<ul style="list-style-type: none"> • Verschillende standpunten en perspectieven • Onthoudt zich van een eigen mening
De Provocateur	<ul style="list-style-type: none"> • Provocatief of tegengesteld standpunt
Het Rolmodel	<ul style="list-style-type: none"> • Verschillende standpunten en perspectieven • Beargumenteert een eigen mening formuleren en delen
De Contextbieder	<ul style="list-style-type: none"> • Verschillende standpunten en perspectieven (vaak actief laten onderzoeken met bronnen) • Uitleg of interpretatiekader bieden
De Uitdager	<ul style="list-style-type: none"> • Pretenderen je eigen standpunt te delen • Leerlingen uitnodigen op zoek te gaan naar de bias • Verschillende standpunten objectief bespreken

Ben je bewust welke rol of rollen je hebt en welke valkuilen deze hebben. Kijk ook of het per groep varieert en probeer van collega's te leren die een andere rol hebben.

Tips

1. Bij elke actie of uitspraak waar je je niet goed bij voelt: doe iets. Wat dat iets is, is afhankelijk van de situatie en de persoon. Maar het voorbij laten gaan kan overkomen alsof je het goedkeurt.
2. Wees bewust van de gedragscode binnen de organisatie. Weet wat er met het publiek gedeeld kan worden en wat alleen met het personeel.
3. Om een goed beeld te krijgen wat uw organisatie te ver vindt gaan kan de stoplichtopdracht gedaan worden.
4. Praat na, na deze opdracht en bedenk ook of er beleid gemaakt moet worden op bepaalde uitspraken.
5. Weet wat de beginsituatie van de groep is. Probeer voor het begin van het bezoek informatie in te winnen, bijvoorbeeld via een begeleider.
6. Gebruik bij het reageren de Judo- of Karatemethode. Wees ervan bewust dat deze gebruikt gaat worden en oefen hoe u zou kunnen reageren op bepaalde opmerkingen.

7. Wees bewust van welke rol of rollen er zijn en welke valkuilen deze hebben. Kijk ook of het per groep varieert en probeer van collega's te leren die een andere rol hebben.

Naslagwerk

- College 'Mijn idee voor Onderwijs' van Iliass el Hadioui bij De Balie
- <https://debalie.nl/agenda/mijn-idee-voor-onderwijs-met-iliass-el-hadioui/>
- Schuyt, K. (2003). WRR-rapport. *Waarden, normen en de last van het gedrag*
- Kaldenbach, H. (2014). *Machomannetjes*.
- Radstake, H. (2016). *Handleiding bij de docenttraining 'Je hebt makkelijk praten'*. Uitgave van Stichting School en Veiligheid.